

سایه کرونا

برنظام آموزشی

عظیم لاریجانی

عکس

فاطمه سیل سفور

لیسانس مطالعات اجتماعی

زهرا عارفیان

لیسانس زبان انگلیسی

پروانه دهنادی

فوق لیسانس تکنولوژی آموزشی

سطح تعهد و مسئولیت حرفه‌ای و پایبندی به ارزش‌های اخلاق معلمی است. آن‌ها این روزها متعهدانه تلاش می‌کنند تا خلأ تعطیلی مدارس را تا حد امکان جبران کنند.

بحران کرونا و آموزش

در برخی از کشورها، دولت‌ها برنامه‌های جایگزینی را برای ادامه فرایند آموزش به اجرا درآورده‌اند؛ از جمله این برنامه‌ها، آموزش از طریق برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی و همچنین استفاده از اینترنت برای آموزش مجازی است. اما اجرای این برنامه‌ها خالی از چالش و دغدغه نیست. از جمله چالش‌های آموزش برخط عبارتند از:

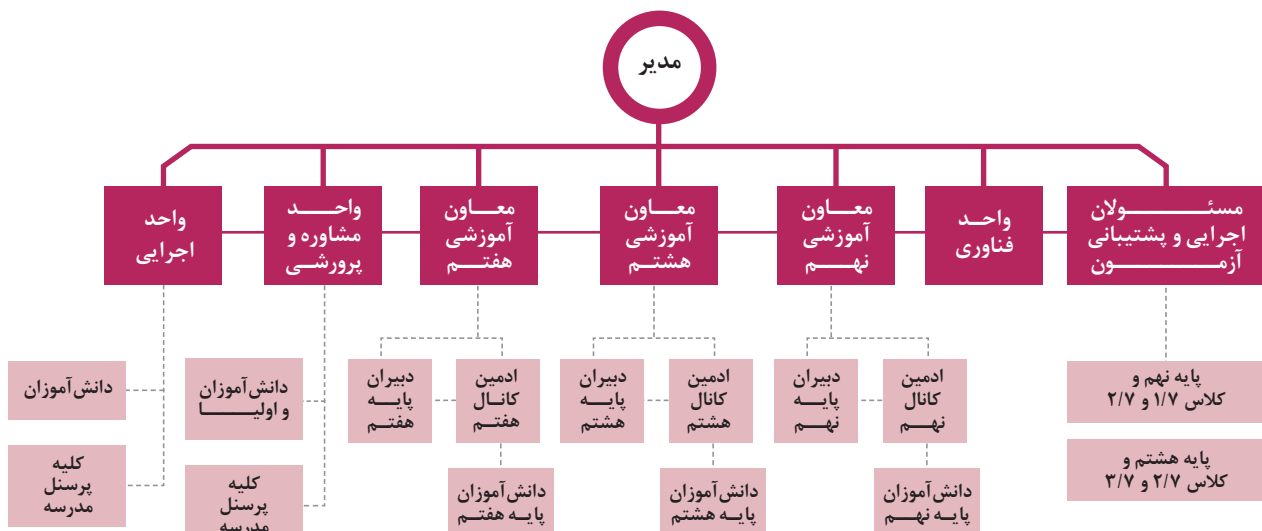
- **زیرساخت‌های ناکافی:** تهیه، تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی آنلاین نیازمند وجود زیرساخت‌های ارتباطی، مخابراتی و پهنای باند کافی برای رد و بدل محتوای صوتی - تصویری و نوشتاری در فضای اینترنت است.
- **فناوری:** هنوز در همه مدارس امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری برای استفاده از آموزش آنلاین وجود ندارد.
- **منابع انسانی:** هنوز برخی از معلمان، از توانایی تکنیکی برای استفاده از ابزارهای آموزشی دیجیتال برخوردار نیستند. حتی در صورت تسلط بر نرم‌افزارهای تولید محتوا، هنوز آموزش کافی برای طراحی دروس به‌صورت از راه دور را دریافت نکرده‌اند.
- **فناوری خانگی:** هنوز تعدادی از خانواده‌ها، امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری اولیه (کامپیوتر، دسترسی به اینترنت، گوشی همراه و ...) برای برخورداری از آموزش از راه دور را ندارند.
- **آمادگی والدین:** آموزش در خانه حتی اگر همراه با ارائه دروس به‌صورت از راه دور باشد، مستلزم حضور والدین در منزل و همراهی آن‌ها در روند آموزش و رسیدگی به تکالیف دانش‌آموزان است. مسلماً والدینی که از سواد کافی برای

انسان از آغاز آفرینش تاکنون، همواره با انواع بلایا دست به گریبان بوده و آسیب‌های جانی و مالی فراوانی دیده است. به همین دلیل جوامع مختلف پیوسته به دنبال کشف و ابداع راه‌حل‌هایی بوده و هستند، تا بتوانند آسیب‌های ناشی از حوادث غیرمترقبه را مدیریت نمایند. کشور ایران نیز در طول تاریخ همواره در معرض بحران‌های طبیعی و غیرطبیعی زیادی قرار گرفته و به‌تبع آن خسارات مالی و جانی زیادی نیز از این راه به کشور تحمیل شده است. با توجه به این امر، لزوم توجه به جایگاه مدیریت بحران از اهمیت والایی برخوردار است (عباسی، ح، ۱۳۸۸).

در چند ماه اخیر همه‌گیری بیماری کووید-۱۹ به یک بحران بین‌المللی تبدیل شده است. صرف‌نظر از پیامدهای اجتماعی، اقتصادی و بهداشتی ناشی از آن، یکی از محسوس‌ترین نتایج آن، تأثیر بر نظام‌های آموزشی بوده است.

تعطیلی مدارس اتفاقی تازه در نظام تعلیم و تربیت کشور نیست. طی سال‌های اخیر، اتفاقاتی مثل جنگ، تغییرات جوی، بلایای طبیعی و آلودگی هوا بارها مدارس را به تعطیلی کشانده است؛ اما پاندمی کرونا به علت طولانی شدن تعطیلی مدارس، برنامه‌ریزان آموزش و پرورش را به فکر ایجاد و تقویت زیرساخت‌های آموزش از راه دور با هدف استمرار جریان آموزش انداخته است.

اگرچه تعطیلات اجباری، مشکلات فراوانی به همراه دارد می‌تواند فواید و فرصت‌هایی نیز داشته باشد. از آنجا که محدودیت در خدمت خلاقیت قرار می‌گیرد، همه اقشار از ظرفیت‌های خود برای گذر از شرایط بحرانی استفاده می‌کنند. بخشی از این تلاش‌ها در عملکرد نظام تعلیم و تربیت کشور، نمایان شده است که در تلاش است تا بحران را به فرصتی برای یادگیری تبدیل نماید. معلمان به‌عنوان مدافعان آموزش، نشان دادند که بسیار حرفه‌ای هستند. حرفه‌ای بودن از نظر سطح تخصص نیست بلکه

ساختار سازمانی مدرسه در زمینه آموزش برخط

دانش آموزان و کارشناسان مناطق آموزش و پرورش است.

طرح شاد چیست؟

طرح شاد مخفف شبکه آموزش دانش آموزان است.

این شبکه که آموزش از طریق اینترنت است، ابزاری برای فرایند یاددهی و یادگیری است.

با استفاده از طرح شاد:

- آموزش و پرورش بر کار آموزش مجازی نظارت دارد.
- مدیران مدارس، معلمان و دانش آموزان را مدیریت می کنند.
- دانش آموزان با معلمان در ارتباط بوده و آموزش می بینند و تکالیف انجام داده را ارسال می کنند.

نحوه استفاده از طرح شاد

طرح شاد از طریق نصب و در سه گام توسط مدیران مدارس و سپس معلمان و دانش آموزان راه اندازی و مورد استفاده قرار می گیرد.

یک تجربه زیسته

قبل از راه اندازی شبکه شاد، از اولین روزهای تعطیلی مدارس به علت بحران کرونا، دبیرستان دخترانه شهید بینایی (متوسطه دوره اول) واقع در منطقه ۱۵ شهر تهران، با برنامه ریزی، آموزش مجازی را آغاز نمود. این کار به همت کلیه عوامل آموزشگاه: مدیر، معاونین و مشاوران در مدیریت، برنامه ریزی، پشتیبانی و کنترل کار و دبیران در تهیه محتوای آموزشی، مسئولیت پذیری، همکاری مؤثر با عوامل اجرایی و اولیای دانش آموزان در فراهم نمودن ابزارهای لازم انجام گرفت.

پیگیری دروس فرزندانشان برخوردار نیستند و یا امکان ماندن در خانه و رسیدگی به دروس را ندارند، نمی توانند جایگزین مناسبی برای معلمان در کلاس های درس حضوری باشند.

وضعیت آموزش در ایران در ایام کرونا

ایران یکی از کشورهایی است که از ابتدای اعلام شیوع بیماری اقدام به تعطیلی مدارس و دانشگاه ها نمود. نحوه برخورد ایران با مسئله تعطیلی مدارس و اقدامات جایگزین به دو شکل عمده انجام گرفته است.

الف. شبکه تلویزیونی آموزش

برنامه های آموزشی جایگزین با استفاده از زیرساخت شبکه آموزش از تلویزیون پخش و تلاش شد که تقریباً روزانه تمام دوره های تحصیلی مدارس، برنامه درسی مشخص و از پیش اعلام شده ای داشته باشند.

ب. آموزش مجازی از طریق اینترنت

در وضعیت فقدان پلتفرم های آماده و آزمون شده برای استفاده از روش آموزش الکترونیک، شبکه های اجتماعی تنها محمل ارتباطی بین معلمان و شاگردان شده اند. استفاده از اپ های موبایل و پیام رسان های داخلی و خارجی، فعلاً تنها جایگزین کلاس درس می باشند. پیام رسان هایی نظیر واتس آپ، اساساً برای امر آموزش طراحی و مناسب سازی نشده اند لذا از امکانات کافی برای بارگذاری مطالب آموزشی، تکالیف درسی و نیز پرسش و پاسخ در فضایی جداگانه برخوردار نیستند.

ایجاد شبکه شاد

با توجه به محدودیت های پیام رسان ها در زمینه آموزش، نیاز به ایجاد یک شبکه داخلی که بتواند ارتباط اولیای مدارس با دانش آموزان را برقرار نماید بیش از پیش احساس گردید و طرح شبکه شاد توسط وزارت آموزش و پرورش راه اندازی گردید. هدف از اجرای طرح شاد ایجاد ارتباط آموزشی میان مدیران، معلمان و

از برنامه‌های شاخص پرورشی در این ایام، می‌توان به برگزاری مسابقه و اهدای جوایز به مناسبت نیمه شعبان و اجرای طرح نور باران در ماه مبارک رمضان اشاره نمود. روزانه تفسیر یک آیه قرآن در قالبی جذاب و زیبا و در عین حال کوتاه با عنوان ایستگاه تدبیر و تفکر در کانال‌های دانش‌آموزان بارگذاری می‌گردد.

در ایام اپیدمی کرونا، فعالیت‌های مشاوره‌ای این آموزشگاه نیز با حساسیت خاصی انجام گرفته است. برقراری ارتباط با دانش‌آموزانی که والدین آن‌ها از مدافعان سلامت کشور بوده و در این ایام در منزل حضور نداشته‌اند و دلجویی از آن‌ها و رفع مشکلات احتمالی آنان، از جمله اقدامات واحد مشاوره بوده است. همچنین دانش‌آموزانی که پدر یا مادر خود را از دست داده و در این ایام دچار ترس، استرس و فشار روانی جدیدی شده بودند نیز از دید مشاوران دور نمانده و با ارتباط با آنان و ارائه راهکارهای مؤثر، اضطراب را در آن‌ها کاهش داده و موجبات آرامش آنان را فراهم نموده‌اند.

نتیجه‌گیری

اگرچه شیوع کرونا مشکلاتی را بر سر راه نظام آموزشی قرار داده است، اما فرصتی ایجاد کرده تا راه‌های نوین آموزشی، در آموزش و پرورش به اجرا درآید و به صورت عملی امکان آزمون روش‌های جدید آموزشی در مقیاس ملی فراهم شود. اگرچه مراکز آموزشی تعطیل است، «فرایند آموزش و یادگیری» تعطیل بردار نیست. اقداماتی نظیر هماهنگی با سازمان صداوسیما برای پخش برنامه‌های آموزشی درسی پایه‌های مختلف، فعالیت در فضای مجازی به ویژه شبکه شاد، برای معلمان و دانش‌آموزان جهت پیگیری امور آموزشی، از جمله اقداماتی است که آموزش و پرورش در این دوره از آن استفاده نموده است. پس از گذر از این بحران و پاندمی، باید آموزش‌های حضوری با فناوری اطلاعاتی تلفیق و مدارس هوشمند توسعه یابد. زیرا هرساله شاهد تعطیلی مدارس به علل مختلف می‌باشیم که در این مواقع، آموزش مجازی می‌تواند جایگزین آموزش حضوری و مانع تعطیلی آموزش و یادگیری گردد.

* منابع

۱. حسنی، م. راهکاری برای تدوین طرح‌واره یاددهی - یادگیری (طرح درس) مبتنی بر امکانات حداقلی فضای مجازی. وزارت آموزش و پرورش. ۲۶ فروردین ۱۳۹۹.
 ۲. عباسی، ح. مدیریت بحران و پدافند غیرعامل. اکتشاف و تولید، شماره ۵۸، ۱۳۸۸.
- <http://www.amoozesh118.com>
<https://amoozmag.com>
<https://www.khabarino.com>

برای هر سه پایه، کانال‌های ارتباطی جداگانه ایجاد و براساس ساختار ارائه شده، مسئولیت‌های نظارتی، پشتیبانی و اجرایی افراد مشخص گردید. ادمین‌های هر کانال از بین دبیران انتخاب و مسئولیت بارگذاری مطالب و ارتباط با دانش‌آموزان هر پایه به آنان محول گردید و کار آموزش مطالب درسی و بهداشتی از طریق همین کانال‌ها انجام گرفت. برنامه درسی هفتگی طرح‌ریزی و به دانش‌آموزان و دبیران اطلاع‌رسانی گردید و دبیران با تهیه فیلم تدریس، ساخت محتوای آموزشی، فایل‌های صوتی، استفاده از تصاویر، سؤالات و... به تدریس و ارائه دروس خود در این کانال‌ها پرداختند.

همچنین با استفاده از جملات انگیزشی و استیکرهای آموزشی به آموزش اصول خودمراقبتی در برابر اپیدمی کووید ۱۹ پرداخته شده است. اولیای دانش‌آموزان نیز علاوه بر پیگیری برنامه درسی فرزندان خود، در ارائه آموزش‌های بهداشتی صادره از طرف وزارت بهداشت در امر آموزش نیز با عوامل آموزشگاه همراه بوده‌اند.

ارتباط دانش‌آموزان با کادر اجرایی و آموزشی مدرسه از طریق ایمیل و آیدی آنان برقرار بوده و نظرات، پیشنهادات، اشکالات درسی، ارسال تکالیف دانش‌آموزان و... از این طریق دریافت می‌گردید.

جهت سنجش میزان یادگیری دانش‌آموزان، برنامه برگزاری آزمون‌های برخط نیز به برنامه هفتگی دانش‌آموزان اضافه گردید. روزانه یکی از دروس به صورت برخط آزمون گرفته می‌شود که

زمان و محتوای آزمون، از طریق کانال به دانش‌آموزان اطلاع‌رسانی می‌گردد. پس از برگزاری آزمون نیز نتایج در اختیار آن‌ها قرار گرفته و از دانش‌آموزان برتر با اعلام اسامی آنان در کانال پایه مربوطه و در نظر گرفتن نمره تشویقی برای آنان تقدیر می‌گردد.

ادامه دارد

می‌تواند جایگزین آموزش حضوری و مانع تعطیلی آموزش و یادگیری گردد

